

I CoHoqui Internacional del Projecte «Mimesi» (Barcelona, maig de 2008). – Durant els dies 15 i 16 de maig de 2008 va tenir lloc a la Universitat de Barcelona, sota el títol «Conceptes clau de la poètica barroca: un nou sistema epistemològic i estètic», el I CoHoqui Internacional del Projecte *Mimesi*. Josep Solervicens, director del projecte, va presentar la jornada recordant la importància de saber interpretar el Barroc a partir dels conceptes clau formulats en les poètiques i les retòriques de l'època i va plantejar els objectius del CoHoqui en quatre punts bàsics: precisar el sentit dels conceptes, definir el tall epocal entre el Renaixement i el Barroc, determinar el grau de relació entre els textos teòrics i les obres de creació i trobar els punts en comú de les metodologies dels investigadors participants per extreure'n paràmetres d'interpretació generals. Les set ponències van generar un viu debat que va permetre l'acostament dels punts de vista.

Klaus W. Hempfer, catedràtic de literatures romàniques de la Freie Universität de Berlín, va inaugurar el col·loqui amb la ponència «Riflessioni sulla possibile razionalità dell'interpretazione di testi letterari». Hempfer va plantejar la necessitat d'una interpretació racional i no arbitrària, associada a un saber performatiu i no proposicional, el *knowing how*. El recorregut des dels *Tòpics* d'Aristòtil, que poden explicar com funciona l'argumentació en la interpretació literària, fins a la teoria literària actual permet establir tres màximes de la interpretació textual: cal interpretar històricament, tenir en compte la totalitat del text i posar en relació les dades textuals amb el sistema literari. La importància dels pressupòsits històrics i la necessària vinculació del text a un sistema literari il·lustren la necessitat d'utilitzar les poètiques i les retòriques barroques per a la comprensió rigorosa de les creacions literàries de l'època.

Cesc Esteve, doctor en teoria de la literatura i actualment investigador del King's College de la Universitat de Londres, va resseguir amb exhaustivitat «Les poètiques de la meravella a Itàlia (1550-1700)», per mostrar la recepció, l'evolució i la reformulació dels conceptes de «novetat» i «meravella», secundaris en la *Poètica* d'Aristòtil, però amb un paper decisiu en els textos teòrics de Donoies, Tasso i Patrizi, que a finals del *xvi* van concedir a l'element meravellós, dins del sistema literari, una centralitat associada a la recepció culta i a l'aprenentatge plaent de la veritat. Esteve va deixar clar que, durant el *xvii* (en el qual la poesia és, en essència, un plaer intel·lectual), el concepte de «meravella» assoleix un grau de rellevància màxim, ara sobretot relacionat –Peregrini, Tesau-ro, Pallavicino– amb les seves capacitats per fer encaixar elements incongruents i transmetre l'ensenyament de manera immediata, uns trets que l'acaben convertint, per si mateixa, en coneixement.

Anne Duprat, professora de teoria de la literatura de la Universitè Paris-IV Sorbonne, va clarificar l'ús barroco dels conceptes de mimesi i versemblança («Mimèsis et vraisemblance: le choix d'Aristote dans les poétiques italiennes et françaises, 1570-1635»), a partir de l'obra teòrica de Torquato Tasso i Jean Chapelain. Duprat va diferenciar entre versemblança referencial (que posa en relació el text amb el món), versemblança estructural (que posa en relació el text amb si mateix) i versemblança doxal (que posa en relació el text amb l'opinió dels receptors). A tots tres ni-

vells les poètiques barroques amplifiquen el sentit que el Renaixement donava a la mimesi per acollir el meravellós i la fantasia dins dels seus esquemes.

Emilio Blanco, professor de literatura del Segle d'Or a la Universidad Rey Juan Carlos de Madrid, va centrar-se en la «Teórica flamante: Artes de ingenio y tratados de agudeza en Gracián». Blanco va precisar el caràcter central del concepte d'«agudeza» i d'un conjunt de conceptes satèl·lits (“enginy”, “subtilesa”, “delicadesa”...) en la poètica barroca, a partir d'una exhaustiva comparació entre les dues versions de la retòrica de Gracián: *Arte de ingenio, Tratado de la Agudeza* (1642) i *Agudeza y arte de ingenio* (1648).

Josep Solervicens, professor de literatura catalana i de teoria de la literatura a la Universitat de Barcelona, va fer explícita la necessitat d'incorporar a l'estudi del Barroc català les informacions teòriques que subministren els textos de caràcter poetològic («“Remuntar de la mecànica comprensió”: la poètica barroca a l'àmbit català»), que va classificar en vuit tipologies diferents: comentaris a les poètiques clàssiques, comentaris a creacions literàries, tractats de retòrica, catàlegs i històries generals de la literatura, tractats morals i debats sobre la licitud moral del teatre, tractats sobre prosòdia, mètrica i versificació, comentaris a la pròpia obra literària i reflexions metaliteràries. Solervicens, a través de diversos i aclaridors exemples –Setantí, Fontanella, Mariner, Turia, Escardó, Romaguera o Morell, entre altres–, va il·lustrar l'assimilació i l'operativitat, també a l'àmbit català, dels conceptes clau establerts en les poètiques italianes i castellanes del Barroc, a partir dels quals es poden estudiar de manera més rigorosa les creacions literàries de l'època, fins ara valorades prescindint d'aquests paràmetres.

Jordi Garcia, professor de Segle d'Or a la Universitat de Girona, va centrar la seva intervenció en «L'estil lacònic: història i variacions». Garcia va plantejar el laconisme com una renovació estètica culta i representativa de la modernitat, una alternativa que s'allunyava de la prosa cicero-niana per prendre com a referents Plaute, Plini el Jove i Tàcit. Per Garcia, l'estil lacònic es pot dividir en quatre etapes: la primera, caracteritzada per la lluita contra el ciceronionisme i la consolidació en la prosa de Justus Lipsius; aquesta tendència pateix, en la segona etapa, una lleugera alteració en els mateixos deixebles de Lipsius; la tercera etapa està decisivament marcada per la figura de Virgilio Malvezzi, l'obra del qual condicionarà el laconisme posterior –Quevedo, Saavedra Fajardo, Gracián– i el transportarà a altres gèneres com el biografisme o la historiografia; al finals del segle XVII, en la seva última etapa, les tendències classicistes recolliran el laconisme a través d'automatismes i exuberàncies estilístiques.

Elisabetta Selmi, professora de literatura italiana a la Università di Padova, va traçar un ampli recorregut per les poètiques italianes del darrer terç del segle XVI i de la primera meitat del XVII per il·lustrar la «Metamorfosi e contaminazione dei generi letterari nella prima fase dell'età barocca». Selmi va posar en relació les bases teòriques de Giraldo Cinzio, Giambattista Guarini, Prospero Bonarelli o Ferrante Pallavicino sobre el concepte barroc de la fusió de gèneres amb el nou concepte de “ficció” i de “versemblança” i amb la nova importància atorgada al receptor. De l'assumpció d'aquests paràmetres en deriven creacions literàries noves com la tragicomèdia, el melodrama, la tragèdia martiro lògica o faules mitològiques com l'*Adone* de Marino, de manera que, retornant als plantejaments inicials del professor Hempfer, teoria i creació literària són dos pols que es retroalimenten.

Per arrodonar la jornada, els originals creadors Eduard Escoffet i Josep Pedrals van oferir un recital poètic («Poesia barroca al terrat») que va combinar els textos anònims amb creacions d'autors coneguts com Vicent Garcia, Josep Blanch, Francesc Fontanella o Josep Romaguera.